SERENISSIMO

COSMO III.

MAGNO HETRVRIÆ DVCI

HAS

EX VNIVERSA PHILOSOPHIA

DEPROMPTAS

THESES

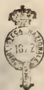
PRONVS CONSECRAT

ET

IN TEMPLO FLORENTINO SOCIETATIS JESV

Publico Eruditorum Certamini exponit

MATTHÆUS SALVADORIUS.

FLORENTIÆ, MDCXCV.

Ex Typographia Petri Matini sub Signo Leonis Aurei.

SUPERIORUM PERMISSU.

SERENISSIME
MAGNE DVX.

Ngreditur Mediceam Aulam Aristotele Alexandri Præceptore felicior Aristotelis auditor, COSME MAGNE DVX SERENISSIME: Ille ad bella natum Principem, pacificis primùm studijs instituit: Ego pacis artibus immixtus, atque hærens subditus a Te excitor ad victoriam. Eat igitur Veterum Miratrix decòrum Fama, & ingentium triumphorum Monumenta Darium,

Porumque Stagyrita circundet, ut qui Macedoni comitem Palladem adiunxit, per ipsa Martis Trophea dignum Rege Minerval, & Philosopho Maximo referat. Longè mihi præstantius præmium obtigit tuis, Princeps, auspicijs prælium meditanti, Certa Victoria spes, & Laurea certamen prævertens, nec cruentum, nec inglorium. Nimirum alacres, Te Præside, clientes timere vetat, non modo Imperij tui magnitudo, sed animi, cuius Imperium est umbra. Liceat Princeps, quo patrem fin e e amantiorem non possumus, liceat quæ taciti nobiscum sæpenumero reputamus, ea vel invita modestia tua, & parcè, & semel innuere. Liceat felicitatem nostram, quam tuis moribus facis verborum obsequio præferre: Intelliges profectò gemina nos nunquam difficultate non conflictari; Cum de Te dicere aggredimur, tuorum scilicet mole Meritorum, & tua Moderatione dignitatis, quæ vel citrà adulationis speciem laudaturis silentium indicit. Iucundum nobis esset tuis imparem laudibus laborare orationem, nisi tibi molestum accideret, quæ gesseris prædicari. Fateremur libenter inopiam nostram laudatores, si patefacto tuarum virtutum ærario, quarum exemplo potius, quàm Imperio populos regis, Audaciam elevare possemus Fabularum, quæ ferreis hominum Moribus, & certæ credulitati Ioves aureos vendidere. Da veniam, MAGNE DUX, citra reverentiæ incommodum liberiùs tecum agenti obsequio. Imperare nobis silentium potest tua

illa

illa veræ Maiestatis conscia modestia, latere tua virtus non potest. Ipsa enim honoris fuga, Meritorumque veluti recessus, & umbra illud efficient, ut animi tui Dotes splendidius illustratæ extent in oculis omnium, & emineant.

Vive diu Faustitati, quam in alios refundis

Serenissimæ Celsitudinis Tuæ

Humillimus, Addictissimus, & Obsequentiss. Serv. ac Subditus
Matthæus Salvadorius.

THESES PHILOSOPHICÆ.

EX LOGICA.

1 DAtur Logica Artificialis, hoc est, habitus studio, & exercitatione acquisitus per regulas certas, & infallibiles operationum nostri intellectus, & est ad alias scientias totales acquirendas solùm moraliter necessaria: Est virtus intellectualis secundùm partem Analyticam, Topicam, & Sophysticam; Est vera scientia simpliciter, & adæquatè practica; Bene dividitur in docentem, & utentem, prima est, quæ dat præcepta quasi in abstracto definiendi, syllogizzandi &c. Secunda est, quæ per sua præcepta actu dirigit operationes intellectus; Habitus autem Logicæ docentis, & habitus Logicæ utentis non realiter, sed per intellectum solùm distinguntur.

2. Suppositis varijs Obiecti acceptionibus, & divisionibus, obiectum materiale Logicæ non sunt voces, neque res omnes, neque intellectus, ita ut Obiectum attributionis sit, vel voces rectè dispositæ, vel res rectè cognitæ, vel intellectus rectè intelligens, sed Obiectum materiale sunt operationes intellectus, quatenus dirigibiles, Obiectum formale est ipsa rectitudo, & operatio recta est Obiectum attributionis, & licèt

Obiectum adæquatum Logicæ sint omnes tres operationes asserimus tamen Obiectum principale Logicæ Aristotelicæ esse syllogismum demonstrativum.

3. Entia rationis Logica, ut esse cognitum esse genus, &c. & universim omnes secundæ intentiones Logicæ non constituuntur formaliter per aliquam relationem fictam, neque per aliquod ens diminutum, atque abusivum, sed sunt denominationes extrinsecæ reales provenientes à formis realibus, scilicet cognitionibus taliter, vel taliter tendentibus in obiecta. Universale Logicum est unum aptum prædicati de pluribus; in ipsa actuali prædicatione retinet universalitatem; rectè dividitur in quinque quasi Species, quæ sunt Genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens; hæc quinque prædicabilia benè definiuntur solitis definitionibus, Genus ut habeat rationem prædicabilis, requirit plures Species saltem possibiles, prædicatur de suis inferioribus per modum totius potestativi; & habet rationem partis actualis componentis unà cum differentia Speciem. Differentia specifica consistit in dissimilitudine essentiali plurium in eodem genere contentorum, rursus dicimus repugnare Speciem immultiplicabilem. Individuum est, quod de uno tantum prædicatur, potest abstrahi ratio communis ab omnibus individuis in particulari.

4. Voces significant primariò, & immediatè res, secundariò verò, & mediatè conceptus. Veritas formalis est conformitas cognitionis cum obiecto sicuti est in se, datur solum in actibus iudicativis, non reperitur ergo in rebus, neque in sensibus, neque in simplici apprehensione, in quibus tantum reperitur veritas materialis, & radicalis. Veritas formalis non suscipit magis, & minus, licèt suscipiat falsitas, adeoque una propositio, licèt non possit alia verior esse, potest tamen esse falsior, non est adequatè intrinseca actui vero. Ex duabus propositionibus contradictorijs de futuro contingenti, tam absoluto, quàm conditionato altera est determinatè vera, & altera determinatè falsa, etiam præscindendo à Divina Scientia. Actus semel verus non potest transire in falsum, nec è contrariò.

5. Di-

5. Discursus est progressus intellectus ab una notitia in aliam; hinc sequitur ad rationem discursus requiri pluralitatem notitiarum, itaut una notitia ab alia inferatur. Discursus includit essentialiter non solum conclusionem, sed etiam præmissas. Sylogismus est oratio, in qua quibusdam positis aliud quid a positis necesse est contingere, eo quod hæc sint. Vis syllogistica fundatur in illis principijs dictum de omni, & dictum de nullo. Positis præmissis, quibus intellectus assensum præstitit, necessitatur ad assensum conclusionis, tum quoad specificationem, tum quoad exercitium. Demostratio est syllogismus faciens scire; alia est à priori, alia à posteriori. Demonstratio à priori procedit ex veris, primis immediatis, & notioribus, causisque conclusionis. Datur scientia de novo, quæ non est pura reminiscentia, & definitur cognitio certa, & evidens demonstrans de suo obiecto proprietates per certas demonstrationes. Dividitur in practicam, & speculativam, quæ diversitas desumitur ex fine utriusque. Porest in eodem intellectu stare simul actus veræ scientiæ, opinionis, & fidei tum divinæ, tum humanæ circa idem obictum materiale.

EX PHYSICIS.

1. PHysica, quæ est vera Scientia speculativa habet pro obiecto attributionis corpus naturale, ut naturale. Principia intrinseca corporis naturalis sunt illa, quæ neque ex alijs, neque ex alterutris; sed ex his omnia fiunt; In fieri corporis naturalis sunt tria, scilicet materia, forma, & eius privatio; In facto esse sunt duo, nimirum Materia, & Forma. Materia prima, quæ est substantia incompleta, definitur positivè, & negativè, positivè sic: Est primum subiectum uniuscuiusque, ex quo fit aliquid cum insit, non secundum accidens, & si aliquid corrumpitur in hoc abibit ultimum; Negativè definitur; quod per se ipsam neque est quid neque quantum, neque quale, neque aliquid aliud, neque negationes horum, sed id, de quo omnia prædicantur, est ingenerabilis, & incorruptibilis, est pura potentia physica, non metaphysica, quia includit

actum.

actum entitativum; Habet propriam existentiam; per quam saltem inadæquatè existit, præscindendo ab existentia formæ; & licèt materia prima non possit naturaliter existere spoliata omni forma substantiali, supernaturaliter tamen potest; Appetit appetitu innato omnes formas, non quidem appetitu simultatis, sed simultatè appetitus; Hic appetitus est indistinctus à materia; & est appetitus æqualis ad formas inæquales. Necessitas materiæ primæ colligitur ex conceptu quidditativo transmutationis substantialis, & ex universalissimà Inductione in cæteris mutationibus, tum naturalibus, cùm artificialibus.

2 Forma substantialis definitur communiter: Ratio ipsius quidquid erat esse rei; Formæ materiales educuntur de potentia materiæ; Formæ spirituales sicut non substentantur à materia, ita nec in illius potentia continetur, nec ex illa educuntur, sed creantur à Deo. Falsissima est, imò periculosa in fide sententia Athomistarum negantium omnes formas substantiales, excepta anima rationali, & omnia accidentia physica distincta à substantia, & motu locali corporum, & constituentium omnes mutationes substantiales, & accidentales mutationes per meram Athomorum diversimodè figuratarum combinationem. Dantur igitur in compositis naturalibus, præter formas accidentales, formæ etiam substantiales, quæ sunt veræ substantiæ incompletæ; & partes compositi actuantes materiam, cum qua constituunt substantiam completam.

Forma licèt sit pars principalior compositi tamen non est tota illius quidditas. In eodem vivente non dantur simul, præter formam totalem aliæ formæ, vel corporeitatis, vel partiales, adeoque Caro, Os, Cor, &c. solum materialiter, & non formaliter differunt. Privatio formæ subsequentis est principium per se fieri corporis naturalis, compositum præter materiam, & formam includit unionem, quæ nectit utrumque extremum. Hæc unio est modus substantialis superadditus materiæ, & formæ essentialiter requisitus ad constituendum unum compositum, in quo unica tantum datur unio recepta in materia. Non distinguitur realiter compositum à suis partibus collectivè sumptis.

3. Na-

3. Natura definitur: Principium, & Causa, motus, & quietis eius, in quo est primo, & per se, & non secundum accidens; Ars dicitur naturæ imitatrix, quia applicando activa passivis producere potest plures effectus naturales; Ars Chymica directivè concurrens verum aurum efficiens repugnat moraliter, non physicè. Causa est principium determinans cum virtute adesse aliquid; Alia est materialis, alia formalis, alia efficiens, alia finalis. Negamus in causis efficientibus mutuam causalitatem, & admittimus posse supernaturaliter eumdem numero effectum pendere a duplici causa totali. Causa ad hoc ut agat indiget conditionibus requisitis ad agendum, scilicet, ut detur approximatio, dissimilitudo, & distinctio inter agens, & passum; Negamus actionem in distans naturaliter loquendo, & actionem similis in simile in qualitatibus corruptivis.

4. Actio, quæ definitur: Actus huius ab hoc non distinguitur realiter à passione, quæ definitur: Actus huius in hoc; Probabilius est actionem recipi in passo. Causa finalis est illa, cuius gratia cœtera fiunt; Virtus causæ finalis est sola bonitas appræhensa vera, vel apparens ipsius finis. Sola agentia intellectualia agunt formaliter propter finem. Substantia producitur immediatè ab accidentibus, tamquam à causa instrumentali.

5. Deus immediatè, & necessario concurrit ad omnes, & singulos effectus causarum secundarum; Hic concursus Dei non est physica prędeterminatio, quæ multiplici ex capite repugnat; Est igitur concursus Dei in actu primo cum causis secundis exhibitio Omnipotentiæ indifferentis; In actu secundo verò est ipsa actio, qua Deus, & creatura indivisibiliter agunt; Cum toto hoc tamen stat, quod Deus determinet creaturas ad individuationem effectus.

6. Motus, quæ est pręcipua proprietas corporis naturalis, definitur: Actus entis in potentia, prout in potentia, quæ definitio convenit successivis, & instantaneis motibus. Dividitur motus in motum generationis, alterationis, augmentationis, & in motum localem. Generatio est mutatio totius in totum nullo sensibili remanente, ut subiecto eodem; eius terminus formalis est sola

sola unio; Subiectum inhæsionis accidentium materialium non est totum compositum; sed materia prima, in qua recipiuntur mediante quantitate; Hinc negamus fieri resolutionem usque ad materiam primam in generatione substantiali; Alteratio corruptiva est mutatio in qualitatibus contrarijs, aut medijs manente eodem subiecto sensibili; est motus successivus, & continuus; Intentio qualitatis alterativæ fit per additionem gradus homogenei ad gradum in eadem parte subiecti.

7. Locus physicus est superficies prima corporis continentis immobilis; Præter locum extrinsecum datur etiam locus intrinsecus, seu ubi modaliter distinctum à loco extrinseco, & Corpore locato; Per hoc ubi res est formaliter in loco, & per idem determinatur ad hoc ut sit potius in uno, quam in alio loco. Supernaturaliter non implicat penetratio corporum, licet repugnet naturaliter; potest idem corpus de potentia Dei absoluta esse in pluribus locis non solum definitivè, sed etiam circumscriptivè, non potest tamen replicari ipsum ubi. Non potest dari creatura, quæ sit, & nullibi sit.

8. Vacuum philosophicè consideratum est locus realis carens corpore contento; repugnat naturaliter, plura experimenta, quæ afferuntur a nonnullis ad probandum dari naturaliter vacuum non probant intentum, & in specie experimentum præclarissimi mathematici Evangelistæ Torricelli de Barometris, seu Vitreis Fistulis cum Hydrargyro non probat in segmento extante, seu parte relicta à Mercurio descendente usque ad certam mensuram esse vacuum; adeoque egregiè allucinantur illi, qui dicunt esse demonstrationem ocularem loci sine locato in prædicto segmento extante Barometri, immò reponimus esse demonstrationem ocularem loci cum locato.

9. Rursus machina Pneumatica Roberti Boyle neque probat fieri vacuum in recipiente, quod est vas vitreum, negamus enim totum aerem recipientis, deducto pluries embolo, commeare in Anthlyam, attenuatur quidem aer in tali casu, totus non extrahitur; ex tali autem aeris attenuatione sequi-

sequitur, ut non possit deservire animalium respirationi; dum autem animal in recipiente positum respirare nequeat, mirum non est si intereat; idem dicimus de cæteris Phœnomenis, quæ succedunt in prædictis experimentis non probari ex illis fieri vacuum. Natura igitur, quæ maximè abhorret vacuum, utitur tamquam instrumentis vi elastica corporum, virtute trahente embolum in Anthlijs, aeris præssione, tensione, gravitate, (si verè gravitet) levitate, rarefactione, & densitate corporum ad impediendum vacuum; Cum toto hoc tamen asserimus prçsertim contra Chartesium per Divinam Omnipotentiam posse fieri vacuum, & in tali casu potest fieri motus gravium, & levium, alijque motus, dummodo non fiat nova corporum disiunctio.

10. Tempus est mensura, seu numerus motus secundum prius, & posterius; præter tempus extrinsecum datur etiam intrinsecum, scilicet duratio, quæ est modus superadditus determinativus rei, ut hoc potius quam alio tempore duret. Implicat creatura quæ sit, & numquam sit.

11. Admisso infinito synchathegorematico negamus omne infinitum cathegorematicum creatum, negamus etiam possibilem esse creaturam perfectissimam, qua perfectior sit impossibilis. Negamus etiam creaturam aliquam potuisse esse ab æterno, vel sit permanens, vel successiva.

12. Quantitas est accidens distinctum à re quanta, eius effectus formalis non est extensio localis, aut extensio partium in ordine ad se, aut ratio mensuræ, sed est naturalis impenetrabilitas subiecti, cui inest, cum alio subiecto eodem accidente affecto.

13. Continuum non componitur ex indivisibilibus, sive hæc indivisibilia sint mathematica, ut voluit Zeno, sive sint formaliter indivisibilia, & virtualiter divisibilia, sive indivisibilia divisibiliter locata, quæ alio nomine vocantur puncta inflata, sive sint indivisibilia physica, quæ vocantur minima physica.

14. Probabilius existimamus cum Aristotile continuum componi ex partibus divisibilibus in infinitum non actu, sed potentia tantum distinctis, & hanc sententiam problematicè tantum propugnamus.

15. Mun-

15. Mundus est ſimpliciter perfectus, & unus; non eſt animatus; non fuit, nec potuit eſſe ab æterno. Cœli, ſeu regiones ſtellarum ſunt liquidæ. Negamus ſyſtema Copernicanum, & admittimus Thyconicum. Syderibus fixis ineſt lux innata. Agunt ſydera in hæc inferiora non ſolum per lucem, ſed etiam per alias influentias. Elementa, quæ remanent in mixtis ſolum virtualiter ſunt quatuor, ſcilicet Terra, Aqua, Aer, & Ignis, & conſtant ex materia, & forma ſubſtantiali diſtincta à primis qualitatibus. Unicuique elemento conveniunt duæ ex primis qualitatibus una in ſummo, alia in excellenti; Sunt autem primæ qualitates quatuor, omnes poſitivæ, & activæ, nimirum Calor, Frigus, Humiditas, & Siccitas. Virtutes motrices elementorum ſunt diſtinctæ à ſubſtantia ipſorum elementorum, & à combinatione, & temperamento primarum qualitatum, & ſunt qualitates poſitivæ. Elementa in proprijs locis non gravitant, neque levitant.

16. Anima benè definitur actus primus corporis organici potentia vitam habentis. Conceptus vitæ in actu ſecundo eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, & prædicatur univocè de Deo, & creaturis. Non dantur in eodem vivente, nec ſimul, nec ſucceſſivè plures animæ, ſed ſolum unica anima, quæ eſt principium plurium operationum vitalium; Partes fluidæ, & humores non ſunt animati; partes verò, quæ vivunt in actu ſecundo, ut Organa, Caro, Nervi, Pili, Ungues, &c. animantur. Omnes animæ præter rationales ſunt materiales, adeoque diviſibiles. Potentiæ animæ nec inter ſe, nec ab anima diſtinguuntur.

17 Potentiæ animæ vegetativæ ſunt nutritiva, augmentativa, & generativa. Eſt veriſſima ſententia de circulatione ſanguinis in corpore animalis. Potentiæ animæ ſenſitivæ ſunt ſenſus, tum interni, tum externi. Dantur ſpecies impreſſæ non ſolum in potentia viſiva, ſed etiam in alijs ſenſibus. Viſio fit per introſuſceptionem ſpecierum non per extramiſſionem radiorum. Lux eſt qualitas phyſica, & non ſunt corpuſcula evibrata à Sole, ſtellis, vel alio corpore luminoſo, ut falsò imaginantur nonnulli; Præter colores apparentes, & tranſ-

euntes,

ſcuntes, dantur etiam colores reales, & permanentes. Fit viſio in Retina. Allucinantur ergo aliqui Atomiſtæ docentes nullum alium dari ſenſum in animali præter tactum, qui prout magis, vel minus acutus diverſimodè nominatur nunc oculus, nunc auris, &c. ſenſationes verò aliud non eſſe, quam titillationes, ſeu vellicationes atomorum ſenſibus accurrentium, qui ſolum ratione diverſarum vellicationum, quas percipiunt diverſificantur inter ſe. Anima rationalis eſt forma informans corpus humanum; eſt immaterialis, indiviſibilis, & immortalis; habet anima rationalis duplicem ſtatum, alium in corpore, alium extra corpus, utrumque tamen illi connaturalem.

EX METAPHYSICIS.

1. Metaphyſica, quæ eſt ſcientia ſpeculativa, habet pro obiecto adæquato ens reale, qod ens reale benè explicatur, quod ſit illud, cui non repugnat exiſtere phyſicè; perfectè præſcindit à ſuis differentijs, & differentiæ ab ente; adeoque conceptus entis reſpectu Dei, & creaturæ, ſubſtantiæ, & accidentis eſt univocus. Poſſibilitas actualis alterius mundi non eſt aliquid phyſicè exiſtens intrinſecum mundo poſſibili, & à Deo contradiſtinctum, quocumque modo vocetur, ſive ens diminutum, ſive ens abuſivum, neque talis poſſibilitas eſt ſola denominatio extrinſeca ab omnipotentia Dei potente alium mundum creare, ſed eſt poſſibilitas intrinſeca, quæ conſiſtit in hoc, quod, ſi alter mundus exiſteret, non ſequerentur duo contradictoria. Poteſt intellectus cùm creatus, tum increatus facere ens rationis methaphyſicum, & concipere impoſſibile, quod ens rationis definitur eſſe illud, quod tantum habet eſſe obiectivè in intellectu. Negationes obiectivæ ſumptæ formaliter non identificantur cum ente poſitivo, neque ſunt aliquid à parte rei, quod dicatur ens negativum, ſed propriè loquendo nihil ſunt independenter ab intellectu. Eſſentia in rebus creatis non diſtinguitur ab exiſtentia. Attributa entis ſunt tria ſcilicet unum, verum, & bonum. Unitas in abſtracto eſt negatio diviſionis; ſuperaddit ſupra ens negationem.

alia

2. Unitas alia est universalis, alia numerica, seu individualis. Universale methaphysicum est unum aptum esse in multis; non datur à parte rei, nec in singularibus, nec extra singularia, neque in Ideis Platonicis, sed solum in intellectu creato; à quo solo fit per cognitionem directam, & præcisivam; non obiectivè, sed formaliter. Principium individuationis, seu unitatis numericæ non desumitur à materia, vel per ordinem ad ipsam, neque per ordinem ad circumstantias materiales, sed est ipsa entitas cuiuslibet entis singularis. Identitas realis est summa unitas extremorum, quâ maior dari non potest, dicens ipsorum consensum in omni omninò perfectione cum mutua affirmabilitate in recto. Distinctio verò est vera extremorum de se invicem negabilitas in recto.

3. Inter gradus metaphysicos realiter identificatos nulla datur distinctio media inter realem propriè dictam, & rationis. Negamus etiam in creaturis omnem distinctionem virtualem, vel sit extrinseca, vel intrinseca, quæ sit capacitas ex parte obiecti ad sustinenda prædicata contradictoria; solum igitur agnoscimus inter prædictos gradus distintionem rationis ratiocinatæ. Hinc negamus præcisionem obiectivam. Denique ens reale bene dividitur in decem prædicamenta, quæ sunt: Substantia, Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Passio, Quando, Ubi, Situs, Habitus. Substantiæ conceptus benè explicatur per hoc quod sit principium per se subsistendi, & alijs substandi. Dividitur in primam, & secundam, hoc est in singularem, & universalem. Relatio alia est prædicamentalis, alia transcendentalis; prædicamentalis non consistit in solo fundamento, nec in sola ratione fundandi, nec est entitas modalis distincta à termino, fundamento, & ratione fundandi, sed constituitur formaliter per utrumque extremum posita ratione fundandi. Nec datur adæquatè ad terminum non existentem.

LAVS DEO.